

Begrotingsbehandeling ministerie van VWS

26 oktober 2021

De ouderenzorg, zowel in het verpleeghuis als thuis, staat onder grote druk. Covid-19 liet al zien dat er weinig tot geen speling is als de vraag naar zorg plotseling stijgt. Toch is dat laatste wel wat gaande is. We verwachten een verdubbeling van de vraag naar zorg voor ouderen. Tegen de trend in, groeit het personeelsbestand in de ouderenzorg momenteel: inmiddels werken er bijna 500.000 mensen in de thuis- of verpleeghuiszorg. Deze groei is een enorme prestatie tegen een achtergrond van een stijgende uitstroom van medewerkers die met pensioen gaan en de hoge werkdruk. Niettemin zijn de tekorten nu al enorm en de voorspellingen tonen een tekort van maar liefst 90.000 medewerkers in 2030.¹ Het feit dat het aanbod van zorg de vraag niet kan bijbenen, betekent wat ActiZ betreft dat de adviezen van de Sociaal Economische Raad voor de arbeidsmarkt in de zorg onverkort uitgevoerd moeten worden. Daarnaast zijn er, zoals ook de WRR recent liet zien, hoognodig fundamentele (politieke) keuzes nodig over hoe de zorg voor ouderen en chronisch zieken in te richten.

In de week van 26 oktober bespreekt de begroting van het ministerie van VWS met de bewindspersonen. In dit paper vraagt ActiZ uw aandacht voor 3 onderwerpen:

1. *Toekomst zorg voor ouderen*
2. *Investeer in medewerkers in de zorg*
3. *Help de zorg klaar te zijn voor de toekomst*

1. Toekomst zorg voor ouderen

Het stijgende beroep dat mensen doen op ouderenzorg, is niet houdbaar. Evenals de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid stelt ActiZ dat meer van hetzelfde niet de juiste weg is om iedereen van de juiste zorg en ondersteuning te voorzien. Deze conclusie heeft tot gevolg dat de verwachtingen en opvattingen over ouderenzorg moeten worden bijgesteld. Er moet een maatschappelijk debat plaatsvinden over de zorg voor ouderen. Hoe kan de zorg voor ouderen wél vorm krijgen, welke afspraken over kwaliteit van professionele zorg passen daarbij en hoe krijgen we dat samen voor elkaar? Met de campagne '[Praat vandaag over morgen](#)' helpt ActiZ deze maatschappelijke dialoog vorm te geven.

Het kan en moet anders

Tegelijkertijd zijn met een brede coalitie van landelijke vertegenwoordigers van ouderen, patiënten en cliënten, mantelzorgers, werknemers, zorgprofessionals en zorgorganisaties tien uitgangspunten geformuleerd voor toekomstbestendige ouderenzorg². Het kan en moet anders. ActiZ, Alzheimer Nederland, ANBO, CNV, FBZ, FNV, KBO-PCOB, LOC Waardevolle zorg, MantelzorgNL, NU'91, Patiëntenfederatie Nederland, V&VN en Zorgthuis.nl staan klaar om hun aandeel te leveren in het aanpakken van de uitdagingen die de grote vraag aan ouderenzorg biedt. Maar zij kunnen dat niet alleen. Het gaat om een uitdaging voor de samenleving als geheel, met een grote verantwoordelijkheid voor overheden en financiers.

- *Wij vragen uw hulp het debat over de toekomst van de zorg voor ouderen te voeren, randvoorwaarden mogelijk te maken en moeilijke keuzes niet uit de weg te gaan.*

¹ Prognosemodel Zorg en Welzijn: <https://www.prognosemodelzw.nl/>

² [Tien uitgangspunten voor toekomstbestendige ouderenzorg](#)

2. Investeer in medewerkers in de zorg

Op aandringen van uw Kamer is besloten om extra geld uit te trekken voor het structureel verhogen van salaris voor zorgpersoneel. ActiZ pleit, samen met vakbonden en andere zorgpartijen, al jaren voor zo'n structurele verhoging. De recente structurele verruiming van de loonruimte met 675 miljoen euro is een mooie eerste stap, maar nog ontoereikend om de (historische) salarisachterstand op de markt (gemiddeld 9%) of publieke sector (gemiddeld 6%) te repareren. Met oog op het oplopende arbeidsmarkttekort is het cruciaal dat dit thema niet van de politieke agenda verdwijnt.

Daarnaast is het essentieel dat ook de overige aanbevelingen uit het rapport van de Sociaal Economische raad (SER) '[Aan de slag voor de zorg: Een actieagenda voor de zorgarbeidsmarkt](#)' wordt uitgevoerd. Het is volgens de SER zaak dat de randvoorwaarden op orde komen voor het behoud en het aantrekken van voldoende gemotiveerde medewerkers in de zorg. Dit is meer dan alleen het verhogen van de zorgsalarissen. De actieagenda richt zich ook op het creëren van een goede werk-privé balans en meer zeggenschap voor zorgmedewerkers over ontwikkelingen op hun vakgebied.

Goed werkgeverschap is een gedeelde verantwoordelijkheid. Er ligt met de agenda een duidelijke opdracht aan werkgevers, werknemers, financiers, de politiek en andere partijen. Het is belangrijk dat men niet het SER-rapport als keuzemenu gebruikt, maar dat het in haar volledigheid een weg vindt naar de praktijk.

- *Onze oproep: draag bij om alle aanbevelingen uit het SER-rapport 'Aan de slag voor de zorg' uit te kunnen voeren.*

3. Help de zorg klaar te zijn voor de toekomst

Om zorg voor ouderen mogelijk te maken is een zorgstelsel nodig dat de juiste zorg op de juiste plek faciliteert en preventie stimuleert. Er is samenwerking en afstemming in de regio nodig waar het moet en diversiteit waar het kan. Preventie, het voorkómen van intensievere zorg en de samenwerking die daarvoor nodig is moet lonen.

Wonen

Zorg, maar meer nog het voorkomen van zorg, hangt nauw samen met de woonsituatie van mensen. Zeker als het gaat om ouderenzorg is het belangrijk dat er leefbare wijken zijn en voldoende mogelijkheden voor mensen om tijdig te verhuizen naar passende woonruimte in de nabijheid van familie of naasten. Dit is de reden dat ActiZ één van de 33 partijen is die de Actieagenda Wonen³ heeft onderschreven en bestuurlijke afspraken over wonen en zorg maakte met de ministeries van VWS en Binnenlandse Zaken, VNG, Aedes en Zorgverzekeraars Nederland.⁴ Het is tevens reden dat het uiterst belangrijk is dat gemeenten woonzorgvisies opstellen om in te spelen op demografische ontwikkelingen. Wat dat betreft ligt er nog een flinke opgave, constateert Taskforce Wonen en Zorg.⁵

- *We vragen u toe te zien op uitvoering van de aangenomen motie Ellemeet (Kamerstuk 31765-579⁶), om de formatie geen belemmering te laten zijn voor de uitvoering van de bestuurlijke afspraken over wonen en zorg.*

³ <https://www.aedes.nl/artikelen/woningmarkt/verkiezingen/tweede-kamer/actieagenda-wonen.html>

⁴ <https://www.woningmarktbeleid.nl/documenten/kamerstukken/2021/06/02/kamerbrief-bestuurlijke-afspraken-wonen-en-zorg>

⁵ <https://www.taskforcewonenzorg.nl/nieuws/wonen-en-zorg-steeds-hoger-op-de-agenda-maar-we-zijn-er-nog-niet>

⁶ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2021Z12310&did=2021D26522>

Zorg op de juiste plek

Ruim 2 miljoen mensen ontvangen zorg aan huis. Daar werken elke dag vele zorgprofessionals aan mee. Zorg en ondersteuning in het sociaal domein, zoals huishoudelijke hulp, spelen een cruciale rol in het hele zorgsysteem.⁷ Een stevig sociaal domein is nodig om de zorg in Nederland te blijven leveren. ActiZ pleit ervoor dat Wmo-middelen ook echt gericht ingezet kunnen worden voor de kwetsbare burgers die het nodig hebben. We delen de zorgen van gemeenten over knellende financiering.

Om te zorgen dat mensen ook in de toekomst langer thuis kunnen blijven wonen, is samenwerking tussen verschillende zorgpartijen in de wijk van groot belang. Zeker nu, ondanks de almaar toenemende vraag naar wijkverpleging, de in het Hoofdlijnenakkoord Wijkverpleging afgesproken groei niet wordt gehaald. Sterker nog, er is sprake van krimp door onderbesteding. Door tariefsdruk is de ruimte om te investeren nihil geworden, wordt er te weinig opgeleid en staan systeemfuncties zoals onplanbare avond-nacht-weekend-zorg, specialistische wijkverpleging, coördinatie in de keten en wijkgerichte preventie zwaar onder druk. Dit valt voor ActiZ niet te begrijpen, zeker niet in een tijd waarin thuiszorgorganisaties nee moeten verkopen aan cliënten of in samenwerking met cliënten en naasten zorguren afschalen om zo veel mogelijk mensen te kunnen helpen.⁸

- *ActiZ vraagt uw aandacht voor het belang van reële tarieven voor thuiszorg en wijkverpleging. Op dit moment wordt bijvoorbeeld multidisciplinair overleg of de opleiding van wijkverpleegkundigen niet (volledig) vergoed vanuit de tarieven. Deze ommissie belemmert samenwerking en investering in het voorkomen van zorg en het opleiden van broodnodige nieuwe wijkverpleegkundigen.*

Digitalisering

Covid-19 heeft het belang van een digitale omgeving waarin gegevens gedeeld en uitgewisseld kunnen worden onderstreept. De enorm stijgende vraag naar ouderenzorg vraagt verder gaande digitalisering en technologische innovatie. Dit vergemakkelijkt en ondersteunt zelfredzaamheid, eigen regie en gemak van mensen en ondersteunt zorgmedewerkers. Toch kennen we anno 2021 in de zorg nog heen-en-weer fietsende zorgmedewerkers die gegevens op een usb-stick moeten overdragen of onleesbare faxen die moeten worden overgetypt. ActiZ stelt dat de landelijke basisinfrastructuur voor de uitwisseling van gegevens zou moeten worden beschouwd als nutsvoorziening.

- *ActiZ deelt de brede verbazing in het veld over het ontbreken van financiering voor de Kickstart van het Programma Medicatieoverdracht. Het is belangrijk de verschillende systemen van zorgpartijen zo in te kunnen richten dat uitwisseling van gegevens mogelijk is.*

⁷ 'Eenzaamheid als grootste ziekmaker' – interview zorgbestuurder André Kok <https://www.actiz.nl/andre-kok-eezaamheid-de-grootste-ziekmaker>

⁸ 'Zorginfarct in de thuiszorg: patiënten krijgen minder uren hulp of moeten langer wachten' – Algemeen Dagblad (4 oktober 2021): <https://www.ad.nl/binnenland/zorginfarct-in-de-thuiszorg-patienten-krijgen-minder-uren-hulp-of-moeten-langer-wachten~a84c82cb/>

Palliatieve zorg

De ouderenzorg is er ook wanneer iemands laatste momenten zijn aangebroken. Juist in de laatste fase van iemands leven is het belangrijk van betekenis te zijn en mensen de juiste zorg en naasten goede ondersteuning te kunnen bieden.

Momenteel onderzoekt de NZa hoe de bekostiging voor hospices en palliatief terminale zorg eruit moet komen te zien. Echter, door sommige zorgverzekeraars wordt in de zorginkoop 2022 aangestuurd op bekostiging van de hospicezorg vanuit tarieven voor Eerstelijnsverblijf (ELV-palliatief). Deze vergoeding is echter te laag voor hospices. Of er wordt gestuurd op een maximering van het gemiddeld aantal uren zorg vanuit de wijkverpleging voor palliatief terminale zorg, op een niet realistisch niveau. Door deze wijze van zorginkoop komt de zorg onder druk omdat gekozen wordt voor sturing op prijs, waarbij zorgverleners juist in deze fase van iemands leven niet kunnen en willen kiezen voor minder zorg.

- *We vragen uw aandacht, om hospicezorg en palliatief terminale zorg op dit moment in elk geval kostendekkend mogelijk te maken en rust te creëren bij de zorginkoop ervan in afwachting van de nieuwe bekostiging.*

Wij hopen dat u onze aandachtspunten meeneemt in het debat over de begroting.

Voor meer informatie of vragen, neemt u contact op met ActiZ: Olfert Koning (o.koning@actiz.nl / 06-2902 0035), coördinator public affairs ActiZ.